

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2017

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ΩΡΕΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 16 ΜΑΪΟΥ 2017

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2017

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τρίτη, 16 Μαΐου 2017

Ώρα: 08:00–11:00

Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΙΚΟΣΙ (20) ΣΕΛΙΔΕΣ

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **τέσσερα (4) ΜΕΡΗ**.

Να απαντήσετε σε **ΟΛΑ** τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 20)

Η βαρβαρότητα των καιρών μας

Τα τελευταία χρόνια ειδικοί περί τη φύση και το περιβάλλον επιστήμονες, μελετητές της ιστορίας των ανθρώπινων κοινωνιών, θεολόγοι με ευρείς ορίζοντες, άνθρωποι διάφορων επαγγελμάτων και γνώσεων, είχαν αρχίσει να προβληματίζονται για την πορεία των σύγχρονων κοινωνιών. Όλοι αυτοί **διέβλεπαν** ότι ο αδίστακτος, άναρχος, παγκοσμιοποιημένος καταναλωτισμός που **κυριαρχεί** στις διάφορες χώρες δεν μπορούσε να συνεχιστεί γιατί ήταν έξω από τις δυνατότητες της φύσης και τη δυναμικότητα των ατόμων. Σημείωναν επίσης ότι **ένα από τα βασικά επακόλουθα του καταναλωτισμού ήταν η πνιγηρή ψυχολογική και υλική διαφθορά, η διαδικασία εξαχρείωσης που μας παρακολουθεί ως άτομα και μας χαρακτηρίζει ως κοινωνίες**. Ο Τόμας Μαν έγραφε στον Τέοντορ Αντόρνο το 1952: «Εκείνο που βλέπω να έρχεται, να ανέρχεται και να εξαπλώνεται **ακάθεκτα** είναι απλώς η βαρβαρότητα...».

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ήρθε στις μέρες μας ήταν για τους **βουνεχείς** προβλέψιμη, αναμενόμενη ως αποτέλεσμα του ήθους της κοινότητας και των συλλογικών συμπεριφορών. Στην κρίση αυτή προστέθηκε, σαν υπόμνηση και σαν τιμωρία από μέρους της φύσης, το σύννεφο από τη λάβα του ισλανδικού ηφαιστείου που αποδιοργάνωσε τη ζωή στον ευρωπαϊκό χώρο, ένα σύννεφο που απέδειξε πόσο ανοχύρωτη απέναντι στη φύση είμαστε η κοινωνία των ανθρώπων. Το σοκ ήταν τεράστιο γιατί είχε άμεση απόληξη δεδομένου ότι άλλα φυσικά φαινόμενα περισσότερο επικίνδυνα και μόνιμα, επειδή δεν

έχουν άμεσο αντίκτυπο στην καθημερινότητα, παραγνωρίζονται, **αποσιωπούνται**, η δε αντιμετώπιση των **επιτακτικών** λύσεων μεταφέρεται αενάως για το μέλλον.

Τα όσα συνέβησαν στην εποχή μας και συμβαίνουν στον οικονομικοκοινωνικό χώρο της σύγχρονης μετανεωτερικής κοινωνίας και στα εργαστήρια της φυσικής επιστήμης ετεροχρόνισαν το ρολόι της Ιστορίας. Το γύρισαν αιώνες πίσω, αφού αποδείχτηκε ότι η ιλιγγιώδης ανάπτυξη της οικονομικής λειτουργίας που δημιούργησε τη χωρίς έλεγχο κατανάλωση, και η θαυμαστή μεγέθυνση της τεχνολογίας έχουν αμφίβολη σταθερότητα όταν αναμετρούνται με τη σφύζουσα πραγματικότητα.

Ένα νέο στοιχείο, μια νέα παράμετρος μπήκε τώρα στη ζωή μας: η αβεβαιότητα. Συναισθανθήκαμε πόσο πραγματικά αδύναμοι είμαστε οι άνθρωποι δεδομένου ότι δεν ξέρουμε τι πραγματικά θέλουμε ή τι πραγματικά μας συμφέρει. Καταλάβαμε –και στο μέλλον θα καταλάβουμε περισσότερο –ότι είμαστε αναγκασμένοι να αναθεωρήσουμε αρχές, απόψεις, προσανατολισμούς, τον ιδεολογικό καταναγκασμό, στοιχεία που μας έχουν επιβληθεί μέσω της παγκοσμιοποίησης. **Αντιλαμβανόμαστε** ότι μαζί με την αυτογνωσία των ανθρωπολογικών δεδομένων μία κοινωνία χρειάζεται να συνδέεται με την ιστορική πείρα, την ανοιχτή σύλληψη του κόσμου, την ελεύθερη δημιουργικότητα του ανθρώπου.

Γίνεται ξανά φανερό ότι η οικονομική **ευμάρεια** οφείλει να σέβεται την ηθική τάξη, να μην αφυδατώνει συναισθήματα, ότι η ανεξέλεγκτη παράβαση των θεμελιωδών κανόνων αποτελεί πράξη βίας που δεν έχει όρια, οδηγεί στην επικίνδυνη για τον δημόσιο βίο σιωπή του φόβου. Η άποψη ότι τσακίζοντας εθνικές, θρησκευτικές, πολιτισμικές παραδόσεις οδηγούμαστε σ' έναν καλύτερο κόσμο αποδείχτηκε όχι μόνον εσφαλμένη, αλλά κι έξω από τις ανάγκες της ζωής. **Η διαφθορά που εμφανίζεται στις διατακτικές σχέσεις του ανθρώπου με τη φύση και παράλληλα στις ανθρώπινες σχέσεις που αναπτύσσονται στην παγκοσμιοποιημένη καταναλωτική κοινωνία έχει υπερβεί τα όρια** και αδυνατεί να εξυπηρετήσει τις νέες συνιστώσες των απαιτήσεων της ζωής.

Παράλληλα, μία παλαιά, παραμερισμένη στην καθημερινότητά μας αρχή, ήρθε πάλι στην επιφάνεια: η ατομική του καθενός ευθύνη. Έγινε δηλαδή φανερό ότι δεν μπορούμε να κρυβόμαστε εξακολουθητικά πίσω από τη συλλογικότητα με το **πρόσχημα** ότι είμαστε ανίσχυροι να αντιδράσουμε, ότι δήθεν φταίει το σύστημα του οποίου οι ίδιοι είμαστε θύματα και άλλες παρόμοιες αυτοπαρηγορητικές δικαιολογίες. Ήρθε ξανά η κρίσιμη ώρα να καταδείξουμε έμπρακτα ότι δεν συμφωνούμε με τα συμβαίνοντα κι ότι δεν είμαστε διατεθειμένοι να παραμείνουμε παρατηρητές, συνένοχοι στην περιθωριοποίηση των αρχών και των συνειδήσεών μας.

Διονύσης Κ. Μαγκλιβέρας, *Το τέρμα και η αρχή. Δοκίμια μιας εποχής μεταβατικής*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2013, 103-108 (Απόσπασμα – Διασκευή)

Ερωτήσεις:

A1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου σε 120-140 λέξεις.

(μονάδες 8)

Μονάδες περιεχομένου: (6Χ1= 6 μονάδες)

Αναμένεται να γίνει αναφορά στα εξής σημεία:

- 1. Πρώτη παράγραφος:** Οι ανησυχίες των ειδικών ότι ο παγκοσμιοποιημένος καταναλωτισμός δεν μπορούσε/ δεν μπορεί να συνεχιστεί, γιατί ήταν/είναι έξω από τις δυνατότητες της φύσης, του περιβάλλοντος και των ατόμων, γεγονός που οδήγησε στη διαφθορά.
- 2. Δεύτερη παράγραφος:** Η παγκόσμια οικονομική κρίση ήταν για τους λογικούς προβλέψιμη εξαιτίας της συμπεριφοράς των ανθρώπων. Σε άμεση σχέση με την οικονομική κρίση, η περιβαλλοντική κρίση φανέρωσε πόσο ανοχύρωτη είναι η ανθρώπινη κοινωνία απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα, η αντιμετώπιση των οποίων αναβάλλεται συνεχώς.
- 3. Τρίτη παράγραφος:** Η αλματώδης οικονομική ανάπτυξη οδήγησε στη χωρίς έλεγχο κατανάλωση και την ανάπτυξη της τεχνολογίας, που έχουν αμφίβολη σταθερότητα.
- 4. Τέταρτη παράγραφος:** Ο άνθρωπος σήμερα είναι σε αβεβαιότητα. Δεν ξέρει τι θέλει και τι τον συμφέρει, αλλά συνειδητοποιεί την ανάγκη αναθεώρησης των αρχών και αξιών του.
- 5. Πέμπτη παράγραφος:** Η οικονομική ευμάρεια και η ανεξέλεγκτη παράβαση των θεμελιωδών κανόνων οδηγούν στη βία και στη διαφθορά, τόσο στη σχέση του ανθρώπου με τη φύση, όσο και στις ανθρώπινες σχέσεις.
- 6. Έκτη παράγραφος:** Ανάγκη ανάληψης ατομικής ευθύνης και έμπρακτης αντίδρασης για όσα συμβαίνουν στην κοινωνία μας.

Μονάδες Δομής - Έκφρασης: 2 μονάδες

- Χρήση συνδετικών λέξεων-αλληλουχία-συλλογιστική του κειμένου. Αν απλώς αντιγράφονται σημεία του κειμένου και αραδιάζονται ασύνδετα, δίνονται για τη δομή: 0 μονάδες.
- Για απλή αντιγραφή, χωρίς τη χρήση διαρθρωτικών λέξεων: αφαιρείται το ½ των μονάδων.
- Χρήση κατάλληλου λεξιλογίου-σύνταξη.
- Υπέρβαση ορίου λέξεων (πέραν των 190): αφαίρεση 1 μονάδας

A2.α. Να αναφέρετε ποια αρχή ήρθε στην επιφάνεια και ποιο είναι το χρέος του καθενός μας, όπως επισημαίνει ο δοκιμιογράφος στην τελευταία παράγραφο του κειμένου (Παράλληλα, ...των συνειδήσεών μας).

(μονάδες 3)

Αναμένεται να καταγραφούν τα εξής σημεία:

Η αρχή που ήρθε στην επιφάνεια: ατομική ευθύνη

(1 μονάδα)

Το χρέος του καθενός μας:

- δεν μπορούμε να κρυβόμαστε πίσω από τη συλλογικότητα...δικαιολογίες
- να καταδείξουμε έμπρακτα ότι δεν συμφωνούμε με τα συμβαίνοντα
- δεν είμαστε διατεθειμένοι να παραμείνουμε παρατηρητές...των συνειδήσεών μας.

(2X1=2 μονάδες)

A2.β. Ο δοκιμιογράφος αναφέρει στην πρώτη παράγραφο, πως ειδικοί επιστήμονες σημείωναν ότι «ένα από τα βασικά επακόλουθα του καταναλωτισμού ήταν η πνιγηρή ψυχολογική και υλική διαφθορά, η διαδικασία εξαχρείωσης που μας παρακολουθεί ως άτομα και μας χαρακτηρίζει ως κοινωνίες».

Να αναπτύξετε σε 60-80 λέξεις το νόημα του πιο πάνω αποσπάσματος.

(μονάδες 3)

Ενδεικτική απάντηση: αναμένεται να αναπτυχθούν και να εξηγηθούν τα 3 πιο κάτω σημεία ή άλλα παρεμφερή:

- **Πνιγηρή ψυχολογική διαφθορά:** εγκλωβισμός και παγίδευση στις πλασματικές ανάγκες, απώλεια ψυχικής ηρεμίας
- **Υλική διαφθορά:** απληστία, πλουτομανία, έμφαση στις υλικές αξίες, ευδαιμονισμός
- **Εξαχρείωση:** καταπάτηση αρχών και αξιών, ανηθικότητα, χρησιμοποίηση αθέμιτων μέσων, ανυπαρξία ηθικών διλημμάτων και αναστολών στην προσπάθεια για ικανοποίηση των πλασματικών αναγκών

Σημείωση: Για υπέρβαση ορίου λέξεων, πέραν των 110: αφαιρείται 0,5 μον.

(3X 1= 3 μονάδες)

A3.α. Να γράψετε **δύο (2)** τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί ο δοκιμογράφος στην πρώτη παράγραφο (*Τα τελευταία χρόνια... με κατανόηση.*) και **ένα (1)** μέσο πειθούς για κάθε έναν από αυτούς τους τρόπους. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένα στοιχεία από την παράγραφο.

(μονάδες 3)

Τρόποι πειθούς: 2X0,5 = 1 μονάδα

Μέσα πειθούς: 2X 0,5 = 1 μονάδα

Τεκμηρίωση: 2X0,5 =1 μονάδα

1.Τρόπος πειθούς: επίκληση στη λογική

Μέσα πειθούς:

- Τεκμήρια:
 - γενικά παραδεκτές αλήθειες:
(Τα τελευταία...κοινωνιών. Όλοι αυτοί...ατόμων)
 - Παραδείγματα: (Επιστήμονες... γνώσεων)
- Επιχείρημα: συλλογισμός/προτάσεις κρίσεως
(...ο παγκοσμιοποιημένος καταναλωτισμός...ατόμων).

Σημείωση: Αν ο υποψήφιος γράψει το ένα από τα δύο τεκμήρια, δίνεται 0,5 μον. για το ένα μέσο πειθούς.

2.Τρόπος πειθούς: επίκληση στο συναίσθημα

Μέσα πειθούς:

- σχήμα λόγου-μεταφορική χρήση της γλώσσας (πνιγηρή, αδίστακτος, άναρχος καταναλωτισμός)
- συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις/φράσεις (ψυχολογική και υλική διαφθορά, εξαχρείωση...)
- Εικόνες
- Περιγραφή μέσω της χρήσης επιθέτων

3.Τρόπος πειθούς: επίκληση στην αυθεντία

Μέσο πειθούς:

- αυτούσια παράθεση των λόγων του Τόμας Μαν
«Εκείνο που ...βαρβαρότητα»

- «Ειδικοί... θεολόγοι», σε συσχετισμό με το νόημα όλης της παραγράφου

A3.β. Να γράψετε **δύο (2)** τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου (*Η παγκόσμια οικονομική κρίση...για το μέλλον*). Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

Τρόπος ανάπτυξης: 2Χ1=2 μονάδες

Δικαιολόγηση: 2Χ0,5=1 μονάδα

α. Με αίτιο- αποτέλεσμα: «Η παγκόσμια...συμπεριφορών».

Αιτία: το ήθος της κοινότητας και των συλλογικών συμπεριφορών

Αποτέλεσμα: οικονομική κρίση και οικολογική καταστροφή

β. Με παράδειγμα: «...το σύννεφο από τη λάβα του ισλανδικού ηφαιστείου»

γ. Με αιτιολόγηση:

Τα ακόλουθα στοιχεία, σε συσχετισμό με τη χρήση των αιτιολογικών συνδέσμων:

- Το σοκ ήταν τεράστιο γιατί είχε άμεση απόληξη...μόνιμα
- Επειδή δεν έχουν άμεσο αντίκτυπο στην καθημερινότητα...μέλλον.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 10)

B1. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις αντικαθιστώντας κάθε μία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλη συνώνυμη, διατηρώντας τον γραμματικό τους τύπο:

α. Όλοι αυτοί διέβλεπαν ότι ο αδίστακτος, άναρχος, παγκοσμιοποιημένος καταναλωτισμός που κυριαρχεί...

β. «Εκείνο που βλέπω να έρχεται, να ανέρχεται και να εξαπλώνεται ακάθεκτα είναι απλώς η βαρβαρότητα...»

γ. [...] η δε αντιμετώπιση των επιτακτικών λύσεων μεταφέρεται αενάως για το μέλλον.

δ. [...] δεν μπορούμε να κρυβόμαστε εξακολουθητικά πίσω από τη συλλογικότητα με το πρόσχημα ότι ...

(μονάδες 4)

διέβλεπαν	διστάζονταν, διέκριναν, είκαζαν, μάντευαν, οσμίζονταν, προέβλεπαν, προείκαζαν, προφήτευαν, συλλάμβαναν, συμπέραιναν, υποπτεύονταν, ψυχανεμίζονταν
ακάθεκτα	ακατάπαυστα, ακατάσχετα, ακράτητα, ανεμπόδιαστα, ανεπίσχετα, απότομα, ασταμάτητα, ασυγκράτητα, αχαλίνωτα, έντονα,

	καταιγιστικά, ορμητικά, ραγδαία, σφοδρά
επιτακτικών	άμεσων, αναγκαίων, αναγκαστικών, απαραίτητων, αυστηρών, διατακτικών, κατηγορηματικών, κελευστικών, προστακτικών, υποχρεωτικών
πρόσχημα	αφορμή, δικαιολογία, επινόηση, «πάτημα», προκάλυμμα, προπέτασμα, πρόφαση, σόφισμα, τέχνασμα

(4X1=4 μονάδες)

Σημείωση:

1. Για ορθογραφικό λάθος: αφαίρεση **0,5** μονάδας
2. Για λανθασμένο γραμματικό τύπο: αφαίρεση **0,5** μονάδας
3. Αν υπάρχουν και τα δύο πιο πάνω είδη λαθών στην ίδια λέξη: αφαίρεση 0,5 μονάδας

B2. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις αντικαθιστώντας κάθε μία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλη **αντώνυμη**, διατηρώντας τον γραμματικό τους τύπο:

α. Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ήρθε στις μέρες μας ήταν για τους **νουνεχείς** προβλέψιμη,...

β. [...] άλλα φυσικά φαινόμενα ... **αποσιωπούνται**,...

γ. Γίνεται ξανά φανερό ότι η οικονομική **ευμάρεια** οφείλει να σέβεται την ηθική τάξη,...

(μονάδες 3)

νουνεχείς	ακατανόητους, άλογους, άμυαλους, ανεγκέφαλους, άνοες, ανόητους, απερίσκεπτους, ασύνετους, αφελείς, άφρονες, βλάκες, εξωφρενικούς, κρετίνους, μωρούς, παράλογους, χαζούς
αποσιωπούνται	ανακοινώνονται, αναφέρονται, αποκαλύπτονται, γνωστοποιούνται, δηλώνονται, δημοσιοποιούνται, διαλαλούνται, διατυμπανίζονται, εκθέτονται, κοινοποιούνται, λέγονται, «ξεσκεπάζονται», προβάλλονται, τονίζονται, υπερτονίζονται, φανερώνονται
ευμάρεια	ανέχεια, απορία, δυσπραγία, δυστυχία, ένδεια, εξαθλίωση, κακοπέραση, λιτότητα, μιζέρια, ολιγάρκεια, πενία, στέρηση, φτώχεια/φτώχια

(3X1=3 μονάδες)

Σημείωση:

1. Για ορθογραφικό λάθος: αφαίρεση **0,5** μονάδας
2. Για λανθασμένο γραμματικό τύπο: αφαίρεση **0,5** μονάδας

B3. Να γράψετε α) **ένα παράγωγο ουσιαστικό** και β) **ένα παράγωγο επίθετο** για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα:

(Να μεταφέρετε τις απαντήσεις σας σε πίνακα που θα σχηματίσετε στο τετράδιό σας).

(μονάδες 3)

Ρήμα	Παράγωγο ουσιαστικό	Παράγωγο επίθετο
κυριαρχεί		
αντιλαμβάνομαστε		
έχει υπερβεί		

ΡΗΜΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΕΠΙΘΕΤΟ
κυριαρχεί	κυριάρχηση, κυριαρχία	κυριαρχικός-ή-ό, κυρίαρχος-η-ο
αντιλαμβάνομαστε	αντιληπτικότητα, αντιληπτορας, αντίληψη	αντιληπτέος-α-ο αντιληπτικός-ή-ό αντιληπτός-ή-ό, αντιλήψιμος-η-ο
έχει υπερβεί	υπέρβαση, υπερβασία, υπερβατικότητα, υπερβατισμός	υπερβάσιμος-η-ο υπερβατικός-ή-ό, υπερβατός-ή-ό

Σημείωση: Για ένα ή περισσότερα ορθογραφικά λάθη σε ένα παράγωγο αφαιρείται 0,25 μον.

(3X1=3 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)**

Η διαφθορά που εμφανίζεται στις διατακτικές σχέσεις του ανθρώπου με τη φύση και παράλληλα στις ανθρώπινες σχέσεις που αναπτύσσονται στην παγκοσμιοποιημένη καταναλωτική κοινωνία έχει υπερβεί τα όρια.

Με αφορμή το πιο πάνω απόσπασμα, σε ομιλία σας σε μαθητικό συνέδριο, με θέμα «Προκλήσεις του 21ου αιώνα», να αναφερθείτε στις επιπτώσεις του καταναλωτισμού στον ηθικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό τομέα. Στη συνέχεια, να αναπτύξετε **τρεις (3)** διαφορετικούς τρόπους – έναν για κάθε τομέα – με τους οποίους οι φορείς της παιδείας μπορούν να ενισχύσουν τον σύγχρονο άνθρωπο, ώστε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις πιο πάνω επιπτώσεις.

(450-500 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το όνομά σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας.

A. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (12 μονάδες)**Πρόλογος: 1,5 μον.****Κύριο Μέρος: 9 μον.****Επίλογος: 1,5 μον.****Πρόλογος:****(1,5 μονάδες)**

Γενική αναφορά στις επιπτώσεις του καταναλωτισμού και στον καταλυτικό ρόλο της παιδείας για την αντιμετώπισή του.

Κύριο μέρος:**(9 μονάδες)**

Πρώτο Ζητούμενο: επιπτώσεις του καταναλωτισμού στον ηθικό τομέα, στον οικονομικό και στον τομέα του περιβάλλοντος.

Αναμένεται από τους υποψηφίους να αναπτύξουν επαρκώς τις επιπτώσεις για καθένα από τους πιο πάνω τομείς. **(3X1,5=4,5 μονάδες)**

Οι επιπτώσεις (ενδεικτικά):

- **Ηθικός τομέας:** κρίση ηθικών αξιών, αλλοτρίωση, ατομικισμός, νοσηρός εγωισμός, υλιστικό πνεύμα, διαφθορά, χρήση αθέμιτων μέσων, εκμετάλλευση και ανηθικότητα, ιδιοτέλεια, χρησιμοθηρικές σχέσεις των ανθρώπων, δογματισμός, σκληρότητα και κυνισμός, πνευματική χειραγωγήση του ατόμου, μετατροπή του χρήματος σε αξία και αυτοσκοπό, πνευματικός αποπροσανατολισμός, ασθενής βούληση, ωφελιμιστικό πνεύμα, έλλειψη ενδιαφέροντος για τις ηθικές αρετές και τα ιδανικά, αναλγησία
- **Οικονομικός:** πλεονεξία, πλουτομανία, πλασματικές ανάγκες, ευδαιμονισμός, υλισμός, νεοπλουτισμός, θεοποίηση του χρήματος, οικονομική χειραγωγήση του ατόμου, μετατροπή του χρήματος σε αξία και αυτοσκοπό, οικονομική κρίση, ανέχεια, δυσπραγία
- **Περιβάλλον:** αυξημένη παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων λόγω της ζήτησης (ως απότοκο του καταναλωτισμού) που προκαλεί: Ρύπανση, μόλυνση, απόβλητα, ενεργειακό πρόβλημα/εξάντληση φυσικών πόρων και πρώτων υλών, φαινόμενο του θερμοκηπίου, τρύπα του όζοντος, υποβάθμιση ποιότητας ζωής

Δεύτερο Ζητούμενο: τρεις (3) διαφορετικοί τρόποι – ένας για κάθε τομέα – με τους οποίους οι φορείς της παιδείας μπορούν να ενισχύσουν τον σύγχρονο άνθρωπο, ώστε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις πιο πάνω επιπτώσεις.

(3X1,5=4,5 μονάδες)

- **Φορείς παιδείας:** Οικογένεια, σχολείο, εκκλησία, πνευματικοί άνθρωποι, Πολιτεία, ΜΜΕ, ΜΚΟ κλπ. Να γίνει γενική αναφορά στον ρόλο της παιδείας σε σχέση με τα ζητούμενα.
Αν δεν γίνει ονομαστική αναφορά σε ένα τουλάχιστον φορέα παιδείας, αφαιρείται 0,5 μον.
- **Ηθικός τομέας:** Αναθεώρηση αντιλήψεων και αξιών για αποκατάσταση της ισορροπίας ανάμεσα στις υλικές και πνευματικές αξίες, καλλιέργεια του αλτρουισμού, της φιλαλληλίας και του εθελοντισμού, καλλιέργεια, υιοθέτηση και προβολή ηθικών προτύπων λιτότητας και ολιγάρκειας, καλλιέργεια αντιστάσεων απέναντι στην προπαγάνδα της διαφήμισης και στον ευδαιμονισμό, ενίσχυση κριτικής σκέψης και ενδυνάμωση της εσωτερικής ελευθερίας και της ελεύθερης βούλησης, καλλιέργεια του μέτρου, κριτική στάση απέναντι στη χειραγωγήση από την καταναλωτική κοινωνία, πίστη και σεβασμός στον άνθρωπο, αίσθηση της ευθύνης απέναντι στο κοινωνικό σύνολο, ηθική εγρήγορση, μετατόπιση του κέντρου βάρους από τον υλικό στον πνευματικό τομέα
- **Οικονομικός:** Αυτοσυγκράτηση και μέτρο στη χρήση των καταναλωτικών αγαθών και ανάπτυξη καταναλωτικής συνείδησης/ ιεράρχηση των αναγκών, κριτική στάση απέναντι στην προπαγάνδα της διαφήμισης, εγκράτεια και λιτότητα

- **Περιβάλλον:** Καλλιέργεια οικολογικής και περιβαλλοντικής συνείδησης, περιβαλλοντική εκπαίδευση, συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα και άλλες σχετικές δράσεις για ευαισθητοποίηση γύρω από οικολογικά/περιβαλλοντικά θέματα. Ενημέρωση από τους επιστήμονες, από τα ΜΜΕ και από τους πνευματικούς ανθρώπους για το μέγεθος του κινδύνου που απειλεί την ανθρωπότητα. Διακρατική συνεργασία για ανάπτυξη περιβαλλοντικών προγραμμάτων

Επίλογος: (1,5 μονάδα)

Συμπέρασμα/ανακεφαλαίωση

Β. ΔΟΜΗ (12 μονάδες)

- Εξωτερικά στοιχεία (πρόλογος, κύριο μέρος, επίλογος): **(3 μονάδες)**
- Δομή ομιλίας (προσφώνηση, αποφώνηση): **(2 μονάδες)**
- Δομή παραγράφων: **(4 μονάδες)**
- Αλληλουχία ιδεών και σύνδεσή τους: **(3 μονάδες)**
- Υπέρβαση ορίου λέξεων: αφαίρεση **1 μονάδας** για κάθε **100** λέξεις, πέραν των 650 (για έκταση μέχρι 650 λέξεις δεν αφαιρείται μονάδα)

Γ. ΕΚΦΡΑΣΗ (12 μονάδες)

- Σαφήνεια – σύνταξη: **(4 μονάδες)**
- Ακριβολογία – επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου: **(4 μονάδες)**
- Ύφος ανάλογο του κειμενικού είδους: **(4 μονάδες)**

Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ (4 μονάδες)

- Ορθή χρήση γραμματικών κανόνων.
- Για κάθε 5 ορθογραφικά / γραμματικά λάθη αφαιρείται 1 μονάδα.
- Απουσία τονισμού: αφαίρεση 1 μονάδας

Σημείωση:

- Έκθεση μισή σελίδας: παίρνει μέχρι **3** μονάδες στο περιεχόμενο, **3** μονάδες στη δομή, **3** μονάδες στην έκφραση και **0,5** μονάδα στην ορθογραφία.
- Έκθεση σε μία- μιάμιση σελίδα: παίρνει μέχρι : **6** μονάδες στο περιεχόμενο, **6** μονάδες στη δομή, **6** μονάδες στην έκφραση και **2** μονάδες στην ορθογραφία.

Να μελετήσετε τα πιο κάτω κείμενα και να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Δ1.

Κ.Π. Καβάφης, «Απολείπειν ο θεός Αντώνιον»

Σαν έξαφνα, ώρα μεσάνυχτ', ακουσθεί
αόρατος θιάσος να περνά
με μουσικές εξαίσιες, με φωνές –
την τύχη σου που ενδίδει πια, τα έργα σου
που απέτυχαν, τα σχέδια της ζωής σου
που βγήκαν όλα πλάνες, μη ανωφέλετα θρηνησεις.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που φεύγει.
Προ πάντων να μη γελασθείς, μην πεις πως ήταν
ένα όνειρο, πως απατήθηκεν η ακοή σου
μάταιες ελπίδες τέτοιες μην καταδεχθείς.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
σαν που ταιριάζει σε που αξιώθηκες μια τέτοια πόλι,
πλησίασε σταθερά προς το παράθυρο,
κι άκουσε με συγκίνησιν, αλλ' όχι
με των δειλών τα παρακάλια και παράπωνα,
ως τελευταία απόλαυσι τους ήχους,
τα εξάισια όργανα του μυστικού θιάσου,
κι αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που χάνεις.

Ερωτήσεις:

Δ1.α. Να αναλύσετε πώς παρουσιάζεται ο αόρατος θιάσος στο ποίημα και πώς συνδέεται αυτός με τον Αντώνιο, δικαιολογώντας την απάντησή σας με στοιχεία από το ποίημα.

(μονάδες 4)

Η παρουσία του αόρατου θιάσου:

(2Χ1=2 μονάδες)

- Ξαφνική, αναπάντεχη, αιφνίδια, απροσδόκητη, ώρα μεσάνυχτα, έλευση και αποχώρηση θιάσου
- Αόρατη αλλά ταυτόχρονα ηχηρή (μουσικές εξαίσιες, ήχοι, εξάισια όργανα), στοιχείο θεατρικότητας
- Ο θιάσος παρουσιάζεται συμβολικά ως το δυσοίωνο προμήνυμα του τέλους

Η σύνδεση του αόρατου θιάσου με τον Αντώνιο:

(2X1=2 μονάδες)

- Ο αόρατος θιάσος που αποτελεί τη συνοδεία του θεού Διόνυσου, προστάτη του Αντώνιου, τον εγκαταλείπει.
- Η παρουσία του αόρατου θιάσου προετοιμάζει τον ήρωα για το επερχόμενο τέλος (την τύχη σου που ενδίδει, τα έργα σου που απέτυχαν, τα σχέδια της ζωής σου που βγήκαν όλα πλάνες).
- Ο Αντώνιος ως ιστορικό πρόσωπο, σε συνάρτηση με την κειμενική πηγή (Πλούταρχος), στην οποία γίνεται λόγος για την έλευση του θιάσου. Σύνδεση του ιστορικού προσώπου με τον ποιητικό μύθο.
- Ο Αντώνιος καλείται να ακούσει με συγκίνηση τα λόγια του θιάσου.

Δ1.β. Να εντοπίσετε **δύο (2)** εκφραστικά μέσα με τα οποία επιτυγχάνεται ο διδακτικός τόνος του ποιήματος. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το ποίημα.

(μονάδες 4)

Δύο εκφραστικά μέσα με τα οποία επιτυγχάνεται ο διδακτικός τόνος του ποιήματος:

- α. επαναλήψεις: «Σαν έτοιμος από καιρό...», «Αλεξάνδρεια», «Αποχαιρέτα»
β. προτρεπτικές προστακτικές: « Σαν έτοιμος από καιρό... κι αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που χάνεις», «Πλησίασε σταθερά προς το παράθυρο», «Άκουσε με συγκίνηση»
γ. αποτρεπτικές προστακτικές: «μην πεις πως ήταν ένα όνειρο», «ελπίδες τέτοιες μην καταδεχτείς», «αλλ' όχι με των δειλών τα παρακάλια και παράπωνα»
δ. αποτρεπτική υποτακτική: «να μη γελασθείς»
ε. χρήση β' προσώπου: «την τύχη σου ...τα σχέδιά της ζωής σου...»

(2X2=4 μονάδες)

Δ2.

I. Ν. Κάσδαγλης, «Σοροκάδα»

[...] Μόνο που πήρε σοροκάδα τ' απόγιομα. Το λιμάνι άδειασε μονομιάς, οι βάρκες τραβηχτήκανε στη στεριά και τα καΐκια κρυφτήκανε στο φυλαγμένο κόρφο, το Μαντράκι. Δυο τρία βαπόρια που βρέθηκαν, λεβάραν τις άγκυρες και πήγανε στην Ψαροπούλα, από σταβέντο. Μόνο ο Αμερικάνος απόμεινε, φουνταρισμένος αρόδο, όξω απ' το λιμάνι. Σαν κατάλαβαν απ' το Λιμεναρχείο πως δεν το 'χε σκοπό να κουνήσει, του μήνυσαν να φύγει, κι η σοροκάδα δε σήκωνε λεβεντιά.

Ο καπετάνιος κούνησε τους ώμους σαν του τα 'πανε. Το δελτίο καιρού έδειχνε άνεμο εφτά οχτώ μποφόρ, κι οι κανονισμοί του προβλέπανε πως με τέτοιον καιρό έπρεπε να 'ναι φουνταρισμένος με τις δυο άγκυρες, με τόσα κλειδιά καδένα στην καθεμιά. Καλού κακού

φουντάρισε δυο κλειδιά παραπάνω, κι επιτέλους αν αγρίευε ο καιρός είχε κι άλλη καδένα. Βάστηξε επιφυλακή το μισό τσούρμο, και τις μηχανές αναμμένες, για να 'χει ατμό.

Δε γινόταν καλύτερη φροντίδα, αλίμονο αν αλλάζαν αραξοβόλι τ' αμερικάνικα πολεμικά, με την κουβέντα ενός ντόπιου λιμενάρχη· τι τους είχαν τους κανονισμούς!

Μόνο που φρεσκάρισε η σοροκάδα, με το σούρουπο. Δουλεύοντας επίμονα, ύπουλα, το μπόντζι ξεκλείδωσε τη μια καδένα, και το καράβι απόμεινε φουνταρισμένο στο 'να σίδερο. Από κει και πέρα, δεν το γλιτώνανε. Βάρεσε συναγερμός, το τσούρμο χίμηξε να μανουβράρει, πού να προφτάσει! Το πολεμικό ξέσυρε σα φρόκαλο το σίδερο, και κόλλησε πάνω στα βράχια του χαμηλού μόλου. Οι Αμερικάνοι πηδούσανε στη θάλασσα σαν τα μπακακάκια, κι οι ντόπιοι μαζευτήκανε στην ακρογιαλιά και τους μαζεύανε μισοπνιγμένους.

Την άλλη μέρα το πρωί η σοροκάδα έσπασε. Τ' αμερικάνικο καράβι ήταν καθισμένο ψηλά πάνω στα βράχια, κι ο κόσμος το χάζεψε από μακριά –δεν τον αφήναν να σιμώσει. Έμοιαζε απείραχτο, να το πετάξεις στη θάλασσα και να ξαναφύγει, έτσι πίστεψαν οι πολλοί. Οι θαλασσινοί κουνούσαν το κεφάλι, ξέραν πως το καράβι είχε πεθάνει πια...

Το κουφάρι απόμεινε δυο τρεις μήνες καρφωμένο στα βράχια του χαμηλού μόλου, για να δοξάζει τους κανονισμούς. Ύστερα το διαλύσανε. Ένας βουτηχτής σκοτώθηκε πάνω στη δουλειά.

Αν κοιτάξεις με το γυαλί, βλέπεις ακόμα στον πάτο παλιές λαμαρίνες και κομμάτια καλώδια.

II. Γ. Σεφέρης, «Σαλαμίνα της Κύπρος»

[...]

Κάποτε ο ήλιος του μεσημεριού, κάποτε φούχτες η ψιλή βροχή
και τ' ακρογιάλι γεμάτο θρύψαλα παλιά πιθάρια.
Ασήμαντες οι κολόνες· μονάχα ο Άγιος Επιφάνιος
δείχνοντας μουντά, χωνεμένη τη δύναμη της πολύχρυσης αυτοκρατορίας.

Τα νέα κορμιά περάσαν απ' εδώ, τα ερωτεμένα
παλμοί στους κόλπους, ρόδινα κοχύλια και τα σφυρά
τρέχοντας άφοβα πάνω στο νερό
κι αγκάλες ανοιχτές για το ζευγάρωμα του πόθου.
Κύριος επί υδάτων πολλών,
πάνω σ' αυτό το πέρασμα.

[...]

«Η γης δεν έχει κρικέλια
για να την πάρουν στον ώμο και να φύγουν
μήτε μπορούν, όσο κι αν είναι διψασμένοι
να γλυκάνουν το πέλαγο με νερό μισό δράμι.
Και τούτα τα κορμιά
πλασμένα από ένα χώμα που δεν ξέρουν,
έχουν ψυχές.
Μαζεύουν σύνεργα για να τις αλλάξουν,
δε θα μπορέσουν· μόνο θα τις ξεκάμουν
αν ξεγίνονται οι ψυχές.

Δεν αργεί να καρπίσει τ' αστάχου
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
για να φουσκώσει της πίκρας το προζύμι,
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
το κακό για να σηκώσει το κεφάλι,
κι ο άρρωστος νους που αδειάζει
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
για να γεμίσει με την τρέλα,
νήσος τις έστι ...».
[...]

—Τώρα καλύτερα να λησμονήσουμε πάνω σε τούτα τα χαλίκια·
δε φελά να μιλάμε·
τη γνώμη των δυνατών ποιος θα μπορέσει να τη γυρίσει;
ποιος θα μπορέσει ν' ακουστεί;
Καθένας χωριστά ονειρεύεται και δεν ακούει το βραχνά των άλλων.

—Ναι· όμως ο μαντατοφόρος τρέχει
κι όσο μακρύς κι αν είναι ο δρόμος του, θα φέρει
σ' αυτούς που γύρευαν ν' αλυσοδέσουν τον Ελλήσποντο
το φοβερό μήνυμα της Σαλαμίνας.

Φωνή Κυρίου επί των υδάτων.
Νήσος τις έστι.

Σαλαμίνα, Κύπρος, Νοέμβρης '53.

Ερωτήσεις:

Δ2.α. Να εντοπίσετε στα αποσπάσματα, από το διήγημα «Σοροκάδα» και από το ποίημα «Σαλαμίνα της Κύπρος», το σχήμα ύβρις-τίσις και να εξηγήσετε πώς τα δύο αυτά στοιχεία διαφοροποιούνται σε καθένα από τα πιο πάνω κείμενα. Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

(μονάδες 8)

«Σοροκάδα»

Ύβρις: Υπέρβαση μέτρου εκ μέρους του καπετάνιου, υποτίμηση των υπέρτερων δυνάμεων της φύσης. Υποτίμηση και περιφρόνηση του λιμενάρχη και των ντόπιων

Σημείωση: Η απάντηση είναι πλήρης με την αναφορά στις υπέρτερες δυνάμεις της φύσης. Αν γίνει αναφορά μόνο στην περιφρόνηση των ντόπιων: Δίνεται 0,5 μον.

(1 μονάδα)

Ενδεικτικά:

- Ο Αμερικανός πλοίαρχος δεν λαμβάνει υπόψη του τις προειδοποιήσεις του λιμεναρχείου για λήψη μέτρων, ενόψει του καιρικού φαινομένου της σοροκάδας.
- «Μόνο ο Αμερικάνος έμεινε φουνταρισμένος αρόδο»
- «Η σοροκάδα δεν σήκωνε λεβεντιά»

- «Ο καπετάνιος κούνησε τους ώμους σαν του τα 'πανε»
- «Οι κανονισμοί δεν προβλέπανε... κι άλλη καδένα»
- «Δεν γινόταν καλύτερη φροντίδα... κανονισμούς!»

(2X0,5=1 μονάδα)

Τίσις: : η φύση τιμωρεί την αλαζονική συμπεριφορά του Αμερικανού καπετάνιου με την καταστροφή του Αμερικάνικου καταδρομικού:

(0,5 μονάδα)

- «Μόνο που φρεσκάρισε ... μισοπνιγμένους»
- «Οι θαλασσινοί ...είχε πεθάνει πια».
- «Το κουφάρι...κανονισμούς».

(1X0,5=0,5 μονάδα)

«Σαλαμίνα της Κύπρος»

Υβρις: Υπέρβαση μέτρου εκ μέρους των Περσών/ Άγγλων κατακτητών: (1 μονάδα)

- «Η γης δεν έχει κρικέλια...φύγουν»
- «μήτε μπορούν... με νερό μισό δράμι»
- «Μαζεύουν σύνεργα... ψυχές»
- «Δεν αργεί να καρπίσει... τρέλα»
- «τη γνώμη των δυνατών...να τη γυρίσει»
- «γύρευαν ν' αλυσοδέσουν τον Ελλήσποντο»

(2X0,5=1 μονάδα)

Τίσις: Ο προβλεπόμενος ξεσηκωμός των Κυπρίων

(0,5 μονάδα)

- «Δεν χρειάζεται...προζύμι»
- «Νήσος τις έστι»
- «—Ναι· όμως ο μαντατοφόρος τρέχει...το φοβερό μήνυμα της Σαλαμίνας».

(1X0,5=0,5 μονάδα)

Διαφοροποίηση:

- Στη «Σοροκάδα» η φύση γίνεται τιμωρός του υβριστή (και άρα η τίσις είναι άμεση), ενώ στη «Σαλαμίνα της Κύπρος» προβλέπεται η τιμωρία των υβριστών.
- Στη «Σοροκάδα» η ύβρις και η τίσις αφορούν τον Αμερικανό καπετάνιο και το πλήρωμα του πλοίου του (συνεκδοχικά την υπερδύναμη), ενώ στη «Σαλαμίνα της Κύπρος» η ύβρις και η τίσις αφορούν τη Βρετανική Αυτοκρατορία

- Στη «Σοροκάδα» ύβρη συνιστά η αλαζονική στάση απέναντι στη φύση, ενώ στη «Σαλαμίνα της Κύπρος» ύβρη συνιστούν η υποδούλωση ενός λαού και οι διάφορες ενέργειες των Άγγλων με στόχο τον αφελληνισμό των Κυπρίων.

(2X1=2 μονάδες)

Δ.2.β. Να εξηγήσετε ποια είναι η λειτουργικότητα της εικόνας των ερωτευμένων νέων και της παρουσίας του Κυρίου επί των υδάτων στη δεύτερη στροφή, σε σχέση με το περιεχόμενο της πρώτης στροφής.

(μονάδες 6)

- **Περιγραφή εικόνας ερωτευμένων νέων:**

εικόνα συνέχισης της ζωής, χαράς, ευτυχίας, ανεμελιάς, ξεγνοιασιάς από το πέρασμα της δροσερής νιότης που είναι πάντα η ίδια, ρομαντικό στοιχείο που συμβολίζει την ανανέωση, την ομορφιά της ζωής, τον έρωτα (ρόδινα κοχύλια)

2 μονάδες

- **Παρουσία Κυρίου επί των υδάτων:**

φανερή η ευλογία, η παρουσία και η προστασία του ελληνισμού της Κύπρου από τον Θεό (η χριστιανική πίστη είναι βαθιά ριζωμένη σε αυτό το νησί), ο δημιουργός της ζωής, ο Κύριος της δικαιοσύνης- εικόνα από την Παλαιά Διαθήκη

2 μονάδες

Η σχέση με το περιεχόμενο της πρώτης στροφής:

- **Περιγραφή εικόνας ερωτευμένων νέων**

(1 μον.)

- Η εικόνα των ερωτευμένων νέων λειτουργεί αντιθετικά σε σχέση με τα ερείπια, τη φθορά και την παρακμή που φαίνεται στην πρώτη στροφή.
- Ζωή σε αντίθεση με τον θάνατο
- Η παρουσία των νέων διασφαλίζει τη συνέχιση της ζωής

Σημείωση: Δίνεται η 1 μον., αν ο υποψήφιος αναφέρει ένα από τα πιο πάνω σημεία.

- **Παρουσία Κυρίου επί των υδάτων**

(1 μον.)

- Αναγέννηση ελληνισμού μέσα από τα ερείπια
- Η παρουσία του Θεού διασφαλίζει τη συνέχιση της ζωής
- Σύμβολο της Δικαιοσύνης

Σημείωση: Δίνεται η 1 μον., αν ο υποψήφιος αναφέρει ένα από τα πιο πάνω σημεία.

(2X1=2 μονάδες)

Δ3.

Δημήτρης Χατζής, Το διπλό βιβλίο

I. Άουτελ- Άουτο Ελέκτρικα

[...] Προϊστάμενός μας είναι αυτός ο Μύλλερ, που τον ανέφερα κιάλας, διευθυντής στο τμήμα της Σπεντισιόν. Χοντρός, κοντούτσικος, ασκημάνθρωπος, κίτρινος. Έχει ένα γραφείο δικό του μέσα στο διαμέρισμα, χωρισμένο με τζαμαρία. Είναι πάντα μέσα στο γραφείο του και νομίζεις πως είναι ένα με κείνη την καρέκλα που κάθεται. Κάθεται –και δεν τον είδα ποτέ να μην κάθεται– τίποτα δεν τον σηκώνει από κει, ώρες οχτώ κάθε μέρα. Από κει που κάθεται κανονίζει τα πάντα, όλα απ’ το δικό του το χέρι περνάνε –όλη η παραγωγή σ’ αυτόν πρέπει να φτάσει. Όλο κάτι κάνει, κανονίζει και ποτέ δεν βιάζεται. Όλο κάτι λέει και ποτέ δε φωνάζει, δεν την αλλάζει ποτέ και για τίποτα τη φωνή του. Τα λόγια του, όπως τα λέει, όλο τα ίδια, μόνο τα ίδια, τέσσερα λόγια, δεν θα ’ναι, λέω, περισσότερα, είναι σα να χτυπάει σε μια μηχανή που την έχει μέσα στο στόμα του, μια ταινία μαγνητόφωνο μέσα στο στόμα του. Το βράδυ, σκεφτόμουν, πρέπει πια να το βγάλει κι αυτό, όπως βγάλει τη μασέλα του. Τη μασέλα τη βάζει βέβαια στο ποτήρι με το νερό. Το μαγνητόφωνο πού το βάζει; Είταν ένας καιρός που παιδεύτηκα πολύ και μ’ αυτό –το μαγνητόφωνο του Μύλλερ μέσα στο στόμα του, τι το κάνει γυρίζοντας σπίτι– πώς είναι τότε η φωνή του; [...]

II. Το ξυλάδικο του Βόλου

[...] Ερχόταν τότες ο Μάστορας. Τα κοιτούσε, όπως τα ’χανε στοιβαγμένα, ξεχώριζε τα γερότερα, τα καλύτερα, και τα σημάδευε πάνω με το πλακέ το μολύβι του, πού να κοπούν, να πριονιστούν. Αυτός ο άνθρωπος δεν ήξερε μόνο τη μαραγκούδικη τέχνη, ήξερε το ξύλο, όπως δεν πιστεύω να γεννήθηκε άνθρωπος να το ξέρει. Το κοίταζε και το μισοκοιμισμένο του μάτι ζωντάνευε, το πασπάτευε, το ’ξυνε με το νύχι, το μύριζε, κοίταζε τα νερά του πώς πάνε, μετρούσε τους ρόζους –κανένα ξύλο δεν είχε μυστικά γι’ αυτόν. Αυτός τη σοφίστηκε τη δουλειά και για να βάλουν μπροστά με περιμέναν κι εμένα. Επειδής είμουνα τόσο φτωχός –ίσον έμπιστος.

Τα ξύλα που ξεχώριζαν, σημαδεμένα απ’ το Μάστορα, μου τα περνούσαν εμένα. Πατάω το κουμπί, βάζω μπροστά την κορδέλα μου. Νιώθω πάνω μου το μάτι του Μάστορα προσεχτικό –είναι για τα ξύλα. Κ’ είναι και ζεστό –το νιώθω για μένα. Κάποτε με δασκαλεύει, μου δείχνει τους ρόζους, τα νερά πώς πάνε.

Ερωτήσεις:

Δ3.α. «Ο Μύλλερ στο εργοστάσιο Άουτελ - Άουτο Ελέκτρικα και ο Μάστορας στο ξυλάδικο του Βόλου ήταν δύο εντελώς διαφορετικοί τύποι προϊσταμένου».

Να τεκμηριώσετε την πιο πάνω άποψη με συγκεκριμένα στοιχεία από τα αποσπάσματα που παρατίθενται.

(μονάδες 4)

Δ3.α.

Μύλλερ :

- Έχει ένα γραφείο δικό του μέσα στο διαμέρισμα, χωρισμένο με τζαμαρία- Ξεχωριστό γραφείο- απόσταση από εργαζομένους/απόμακρος
- Είναι πάντα μέσα στο γραφείο του και νομίζει πως είναι ένα με κείνη την καρέκλα που κάθεται -διαχωρίζει τη θέση του
- Από κει που κάθεται κανονίζει και ελέγχει τα πάντα, όλα απ' το δικό του το χέρι περνάνε –όλη η παραγωγή σ' αυτόν πρέπει να φτάσει -Κανονίζει τα πάντα από τη θέση του (συγκεντρωτισμός)
- Όλο κάτι κάνει, κανονίζει και ποτέ δεν βιάζεται.
- Όλο κάτι λέει και ποτέ δε φωνάζει
- Τα λόγια του, όπως τα λέει, όλο τα ίδια, μόνο τα ίδια, τέσσερα λόγια, δεν θα 'ναι λέω..., σαν να έχει μαγνητόφωνο στο στόμα του

(4X0,5=2 μονάδες)

Μάστορας:

- Δεν τηρεί αποστάσεις από τους εργάτες- φιλικός-δουλεύει μαζί τους
- Γνωρίζει πολύ καλά την τέχνη του/ μαθαίνει την τέχνη του στον Κώστα
- Εμπιστεύεται τον Κώστα
- Ζεστή συναισθηματική σχέση με τον Κώστα.
- Σοφίστηκε τη δουλειά: πονηριά, ευστροφία

(4X0,5=2 μονάδες)

Δ3.β. Να συγκρίνετε τη στάση του αφηγητή απέναντι στον Μύλλερ και απέναντι στον Μάστορα, με βάση τα αποσπάσματα που σας δίνονται.

(μονάδες 4)

- **Στάση:**

-Για τον Μύλλερ: ειρωνική/ επικριτική / χλευαστική στάση του αφηγητή, αντιπάθεια, σε συνάρτηση με την ψυχρότητα/ αποστασιοποίηση (βλ. μαγνητόφωνο)

-Για τον Μάστορα: στάση θαυμασμού του αφηγητή για το γεγονός ότι ο Μάστορας ήταν κάτοχος της τέχνης του σε υψηλό βαθμό, σε συνάρτηση με τη ζεστή συναισθηματική σχέση vs καχυποψία για τις προθέσεις του ως προϊσταμένου

(2X2=4 μονάδες)

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ